

J. Versele, *Louis del Río (1537-1578). Reflets d'une période troublée* (Faculté de philosophie et lettres CXI (Histoire); Brussel: Editions de l'Université de Bruxelles, 2004, 145 blz., ISBN 2 8004 1334 4).

Het menselijk gezicht van de Bloedraad. Zo zou je met een beetje goede wil zowel Luis del Río als het boekje dat Julie Versele over zijn leven heeft geschreven, kunnen beschouwen. Het is een grotendeels uit de correspondenties opgetrokken politieke biografie van één van de voornaamste leden van de gevreesde raad. Deze zoon van een Spaans koopman uit Brugge kon door zijn veeltaligheid een belangrijke rol spelen in het bestuur van Filips II in de Nederlanden. Dit was echter minder uniek dan Versele doet voorkomen. Er waren meer Spaanse kooplieden die hun kinderen naar Leuven hadden gestuurd en die komen we later ook tegen in het bestuur van Filips II, zoals bij de families van Gregorio en Diego de Ayala.

Del Río is een jurist die zijn meester trouw dient en geheel in de lijn van de hertog van Alva pleit voor hard optreden, ook nadat de hertog is teruggeroepen. We bezien de Opstand in dit boek zo vanuit de ogen van een Spaanse bestuurder van het tweede garnituur, want Del Río was geen leidende politicus, maar meer een invloedrijke ambtenaar die dicht bij het vuur zat. Het was een harde werker, die zelfs nauwelijks de tijd nam om te eten.

Juan de Vargas, de favoriet van Alva, was duidelijk het voornaamste lid van de Bloedraad en het is vooral Vargas die altijd als het grote monster wordt afgeschilderd: 'retors, moralement taré, sadique, souverainement brutal, impitoyable, avare, très ignorant, le plus cruel de tous les cruels qui ne cherchoit que d'espandre le sang.' (36) Daarnaast vinden we als derde Spanjaard ook Gerónimo de Roda in de raad. Zij vormden gedrieën de harde kern. Het betrof overigens een raad die nimmer een formele positie verkreeg en alleen diende als een adviesorgaan voor de landvoogd. In eerste instantie was het slechts de bedoeling geweest om aan de harde beslissingen van Filips II een schijn van legaliteit te verlenen.

Versele leidt ons aan de hand van deels onbekende brieven bekwaam door het web van persoonlijke banden en machtsrelaties tussen de edelen en de andere bestuurders en zij bestrijkt daarbij moeiteloos zowel het Spaanse hof als de situatie in Brussel. Del Río doet zijn intrede in hofkringen als een favoriet van Granvelle, maar kiest daarna volledig voor Alva als zijn grote beschermer. Na het vertrek van de hertog blijft Del Río in de Nederlanden, maar hij verliest dan grotendeels zijn invloed. Zijn brieven uit die tijd laten zien hoe hij Alva met grote regelmaat op de hoogte hield van de situatie in de Nederlanden. Later diende hij ook als informatiebron voor de vorst. De door Versele gevonden brieven bieden een nieuw perspectief op de roerige jaren na het vertrek van Alva. Onder Don Juan neemt Del Río pas weer opnieuw actief deel aan het bestuur.

Tot mijn verbazing bleek Del Río getrouwd te zijn met een dame uit de Hollandse adel. Via zijn echtgenote Wilhelmina van Bronkhorst was hij zo zelfs verwant met Hendrik van Nassau en met de secretaris van de graaf van Egmont, bij wiens lot hij zo nauw betrokken zou worden. Zo waren overigens meer belangrijke Spanjaarden verbonden aan de Nederlandse adel. Francisco Verdugo, gouverneur van Friesland tussen 1581 en 1594, was bijvoorbeeld getrouwd met een dochter van Peter-Ernst van Mansfelt.

Het is jammer dat het beeld van Del Río in de kronieken niet wordt meegenomen door de auteur, hoewel dit volledig te verdedigen valt gezien de vele ongepubliceerde bronnen die zij gebruikt. Versele verwijst alleen naar de kroniek van familielid Martin Antonio del Río. Zo missen we in het boek wel het sollicitatiegesprek tussen Alva en Del Río, zoals ik dat aantrof in de ongepubliceerde 'Sucesos de Flandes' (BN Madrid). Alva zegt tegen Del Río: 'Je weet goed dat alles voor jou bij mij is begonnen en dat ik je tot nu toe heb leren kennen als een goede man en het is zaak dat je dat in de toekomst zult blijven, zonder rekening te houden met het vaderland, met bloedverwanten, met vriendschappen of andere afhankelijkheden, behalve dan met God, Zijne Majesteit en met mij. Indien u deze weg bewandelt, zal ik er voor zorgen dat u tevreden zult zijn, maar indien u ook maar een haartje afwijkt van wat ik u heb gezegd, dan kunt u er zeker van zijn dat ik u tot onder de grond zal doen zinken.' De kroniek vervolgt met: 'De doctor gooide zich voor zijn voeten en bood hem zijn diensten aan.'

Julie Versele behoort tot een nieuwe generatie jonge historici die de geschiedenis van de Nederlandse Opstand plaatst binnen het ruime kader van de internationale monarchie van Filips II en voor hun onderzoek uitvoerig gebruik maakt van de Spaanse archieven en de Spaanse historiografie. Ze stelt zelf slechts een menselijk beeld te hebben willen schetsen, maar dat is eigenlijk een veel te bescheiden opstelling. Met haar onderzoek draagt ze actief bij aan de constructie van een nieuw beeld van de Nederlandse Opstand.

Raymond Fagel

J. T. Devreese, G. vanden Berghe, 'Wonder en is gheen wonder'. *De geniale wereld van Simon Stevin 1548-1620* (Leuven: Davidsfonds, 2003, 342 blz., ISBN 90 5826 174 3).

Simon Stevin heeft de laatste jaren niet over belangstelling te klagen. Na de publicatie van de grote monografie van E. J. Dijksterhuis over hem in 1943 en de uitgave van de zes delen van zijn *Principal Works* (1955-1966) werd het enige tijd stil rondom de uit Brugge afkomstige 'vernufteling', maar de laatste vijftien tot twintig jaar verschenen meerdere zelfstandige studies en substantiële artikelen die een nieuw licht werpen op onderdelen van zijn werk. Floris H. Cohen schreef over zijn muziekleer, Charles van den Heuvel over zijn architectuurtheorie, Catherine Secretan over zijn politieke theorie en kort na het hier besproken werk verscheen de door Hossam Elkhadem geredigeerde bundel *Simon Stevin (1548-1620). De geboorte van de nieuwe wetenschap* (zie mijn bespreking in *Septentrion*, XXV (2006) 87-89). Bovendien is recent hier en daar nog nieuw bronnenmateriaal aangeboord: Stevins Vlaamse familie is uitgeplozen en er is van hem een tot nu onbekend boekje over handelsrekenen uit 1581 boven water gekomen. Zo langzamerhand werd het dus wel tijd voor een nieuwe synthese van onze kennis over Stevin. Is het boek van Devreese en Vanden Berghe die synthese?

De beide auteurs zijn geen historici: de een is theoretisch natuurkundige, de andere wiskundige. Die achtergrond verloochent zich niet. Als het er op aankomt de technische aspecten van Stevins werk uit te leggen, slagen ze daar uitstekend in, maar zodra de historische context aan bod komt, verliezen zij hun greep op de materie. Allerlei

Het is jammer dat het beeld van Del R o in de kronieken niet wordt meegenomen door de auteur, hoewel dit volledig te verdedigen valt gezien de vele ongepubliceerde bronnen die zij gebruikt. Versele verwijst alleen naar de kroniek van familielid Martin Antonio del R o. Zo missen we in het boek wel het sollicitatiegesprek tussen Alva en Del R o, zoals ik dat aantrof in de ongepubliceerde ‘Sucesos de Flandes’ (BN Madrid). Alva zegt tegen Del R o: ‘Je weet goed dat alles voor jou bij mij is begonnen en dat ik je tot nu toe heb leren kennen als een goede man en het is zaak dat je dat in de toekomst zult blijven, zonder rekening te houden met het vaderland, met bloedverwanten, met vriendschappen of andere afhankelijkheden, behalve dan met God, Zijne Majesteit en met mij. Indien u deze weg bewandelt, zal ik er voor zorgen dat u tevreden zult zijn, maar indien u ook maar een haartje afwijkt van wat ik u heb gezegd, dan kunt u er zeker van zijn dat ik u tot onder de grond zal doen zinken.’ De kroniek vervolgt met: ‘De doctor gooide zich voor zijn voeten en bood hem zijn diensten aan.’

Julie Versele behoort tot een nieuwe generatie jonge historici die de geschiedenis van de Nederlandse Opstand plaatst binnen het ruime kader van de internationale monarchie van Filips II en voor hun onderzoek uitvoerig gebruik maakt van de Spaanse archieven en de Spaanse historiografie. Ze stelt zelf slechts een menselijk beeld te hebben willen schetsen, maar dat is eigenlijk een veel te bescheiden opstelling. Met haar onderzoek draagt ze actief bij aan de constructie van een nieuw beeld van de Nederlandse Opstand.

Raymond Fagel

J. T. Devreese, G. vanden Berghe, ‘*Wonder en is gheen wonder*’. *De geniale wereld van Simon Stevin 1548-1620* (Leuven: Davidsfonds, 2003, 342 blz., ISBN 90 5826 174 3).

Simon Stevin heeft de laatste jaren niet over belangstelling te klagen. Na de publicatie van de grote monografie van E. J. Dijksterhuis over hem in 1943 en de uitgave van de zes delen van zijn *Principal Works* (1955-1966) werd het enige tijd stil rondom de uit Brugge afkomstige ‘vernufteling’, maar de laatste vijftien tot twintig jaar verschenen meerdere zelfstandige studies en substantiële artikelen die een nieuw licht werpen op onderdelen van zijn werk. Floris H. Cohen schreef over zijn muzikaleer, Charles van den Heuvel over zijn architectuurtheorie, Catherine Secretan over zijn politieke theorie en kort na het hier besproken werk verscheen de door Hossam Elkhadem geredigeerde bundel *Simon Stevin (1548-1620). De geboorte van de nieuwe wetenschap* (zie mijn bespreking in *Septentrion*, XXV (2006) 87-89). Bovendien is recent hier en daar nog nieuw bronnenmateriaal aangeboord: Stevins Vlaamse familie is uitgeplozen en er is van hem een tot nu onbekend boekje over handelsrekenen uit 1581 boven water gekomen. Zo langzamerhand werd het dus wel tijd voor een nieuwe synthese van onze kennis over Stevin. Is het boek van Devreese en Vanden Berghe die synthese?

De beide auteurs zijn geen historici: de een is theoretisch natuurkundige, de andere wiskundige. Die achtergrond verloochent zich niet. Als het er op aankomt de technische aspecten van Stevins werk uit te leggen, slagen ze daar uitstekend in, maar zodra de historische context aan bod komt, verliezen zij hun greep op de materie. Allerlei